ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ
06.03.2026 09:35:34
ΑΚΡΙΒΕΣ
ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ
Ψηφιακά
ΥΠΟΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟ
ΑΠΟ
Ioanna Pachopou

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ

Αθήνα, 05/03/2026
Αριθμ. Πρωτ.: 386546/17203/2026

Πληροφορίες: Μαρία Αποστόλου (τηλ: 2131306681)
Τηλ. Γραμματείας Κύκλου Ποιότητας Ζωής: 2131306664, -693
E-mail: gl@synigoros.gr

Προς:

1.Ειδική Γραμματεία για την Προστασία των Ζώων Συντροφιάς
egram.prostasiazwwn@ypes.gr

2. Υπουργείο Εσωτερικών
Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΟΤΑ
info@ypes.gr

3. Κυρία Ειρήνη Καραλαριώτου
Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδας
grammateas@apdthest.gov.gr

4. Αποκεντρωμένη Διοίκηση Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδας
Διεύθυνση Διοίκησης
Τμήμα Διοικητικού – Οικονομικού Μαγνησίας

5. Ειδική Επιτροπή άρθ. 152 του Ν. 3463/2006
Αποκεντρωμένη Διοίκηση Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδας

tdomagn@apdthest.gov.gr

Θέμα: Απόρριψη προσφυγής κατά της υπ' αρ. 461/2025 απόφασης του Δημοτικού Συμβουλίου Δήμου Βόλου – Εξακολουθητική παθητική κακοποίηση ιπποειδών

Αξιότιμες/οι κυρίες/κύριοι,

Ο Συνήγορος του Πολίτη, στο πλαίσιο της αναφοράς των φιλοζωικών σωματείων' [redacted] ' και 'Σ [redacted] ' (κωδικός υπόθεσης 386546), έλαβε γνώση της υπ' αριθμ. 7772/17-2-26 απόφασης Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδας με την οποία απορρίφθηκε η από 24/12/25 προσφυγή των εν λόγω σωματείων κατά της υπ' αρ. 461/2025 απόφασης του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Βόλου. Η υπ' αρ. 461/2025 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Βόλου εξεδόθη στις 15/12/25 και αφορούσε «*...την έγκριση της έκθεσης ζώων στο πλαίσιο τήρησης του εθίμου της Χριστουγεννιάτικης Φάτνης και της τήρησης της τοπικής παράδοσης, όπως ο*

Νόμος ορίζει, στην πλατεία Ρήγα Φεραίου και στην πλατεία Αγίου Νικολάου από την ημερομηνία γνωμάτευσης του αρμόδιου κτηνιάτρου, ήτοι από 01/12/2025».

Ο Συνήγορος του Πολίτη, ο οποίος σύμφωνα με το άρθ. 38 του Ν. 4830/21 έχει αρμοδιότητα για τη διαμεσολάβηση σχετικά με τα δικαιώματα των ζώων και την τήρηση της σχετικής νομοθεσίας, είχε αποστείλει το υπ' αρ. πρωτ. 386546/4761/22-1-26 έγγραφο, στο οποίο ανέφερε, μεταξύ άλλων, ότι **συντάσσεται με τη διατυπωθείσα** -στο υπ'αρ. πρωτ. 64690/09.12.2025 έγγραφο- **άποψη της Ειδικής Γραμματείας για την Προστασία των Ζώων Συντροφιάς ότι** «...**η παραμονή στο χώρο αυτό αποτελεί παθητική κακοποίηση...των συγκεκριμένων ιπποειδών**, δεδομένου ότι δεν συνάδει με τις διατάξεις του Ν. 4830/21. Ειδικότερα, **η διαμορφωθείσα κατάσταση στην οποία περιήλθαν τα ιπποειδή αποτελεί παραβίαση του νομοθετικού πλαισίου, αφού καταδεικνύει έλλειψη σεβασμού στη ζωή και στην ευζωία των ζώων, η προστασία των οποίων εναπόκειται πλήρως στις ανθρώπινες αποφάσεις και ενέργειες.**

Σύμφωνα με το νομοθετικό πλαίσιο και τις διατάξεις του Ν. 4830/21:

Άρθρο 2: «*Ευζωία»: η καλή φυσική και ψυχική κατάσταση του ζώου σε σχέση με τις συνθήκες στις οποίες διαβιεί και πεθαίνει. Ένα ζώο ζει σε συνθήκες ευζωίας εάν: (α) έχει εξασφαλισμένο άνετο, ασφαλές, υγιεινό και κατάλληλο κατάλυμα, προσαρμοσμένο στον φυσικό τρόπο διαβίωσής του, (β) δεν υποφέρει από καταστάσεις, όπως πόνος, φόβος και αγωνία και (γ) είναι ικανό να εκφράζει συμπεριφορές, οι οποίες είναι σημαντικές για την καλή φυσική και ψυχική του κατάσταση...»*

Άρθρο 23: «*...Εκδηλώσεις με συμμετοχή ζώων στο πλαίσιο τήρησης λαϊκών ή τοπικών παραδόσεων επιτρέπονται αποκλειστικά, εάν διασφαλίζεται η ευζωία των ζώων και με υποχρεωτική παρουσία κτηνιάτρου καθ' όλη τη διάρκεια της εκδήλωσης...»*

Άρθρο 24: «*1. Με την επιφύλαξη ειδικότερων διατάξεων της ευρωπαϊκής και εθνικής νομοθεσίας, καθώς και της υποπερ. (βαγ) της περ. β' της παρ. 5 του άρθρου 10, απαγορεύονται: (α) η κακοποίηση, η κακή και η βάναυση μεταχείριση οποιουδήποτε είδους ζώου,...»* **Επισημαίνεται ότι οι διατάξεις περί κακοποίησης ζώων του εν λόγω νόμου αφορά όλα τα ζώα (συντροφιάς, παραγωγικά, άγρια κλπ) και όχι μόνο τα ζώα συντροφιάς.**

Άρθρο 35: «*1. Για παραβάσεις του παρόντος επιβάλλονται διοικητικές κυρώσεις ως εξής:*

Συμμετοχή κάθε είδους ζώου σε θεάματα και άλλες συναφείς δραστηριότητες του πρώτου εδαφίου της παρ. 2 του άρθρου 23 - 20.000 ευρώ για κάθε ζώο που διατηρείται

Χρησιμοποίηση ζώου σε υπαίθρια δημόσια έκθεση με σκοπό την αποκόμιση οικονομικού οφέλους ή στο πλαίσιο τήρησης λαϊκών ή τοπικών παραδόσεων χωρίς τήρηση των προβλεπόμενων προϋποθέσεων ή ως έπαθλο σε κληρώσεις, λοταρίες και διαγωνισμούς - 10.000 ευρώ για κάθε χρησιμοποιούμενο ζώο».

Τα παραπάνω έχει επισημάνει με πλήρη τεκμηρίωση και η Ειδική Γραμματεία για την Προστασία των Ζώων Συντροφιάς, καθ' ύλην αρμόδια υπηρεσία για τα ζητήματα προστασίας των ζώων, στα υπ' αρ. πρωτ. 64690/9-12-25, 65698/15-12-25 έγγραφά της προς το Δήμο Βόλου, την Εισαγγελία Πρωτοδικών Βόλου και την Εισαγγελία Αρείου Πάγου αντίστοιχα, κοινοποιημένα και στις αρμόδιες αστυνομικές αρχές.

Επιπροσθέτως σύμφωνα με την υπ' αριθ. Εγκ. 1/13 με αρ. πρωτ. 1631/8-4-13 εγκύκλιο του Εισαγγελέα Αρείου Πάγου «...*Εκτός από την έννοια της ενεργητικής κακοποίησης αντιληπτό καθίσταται το γεγονός ότι στην έννοια της παθητικής κακοποίησης ... περιλαμβάνονται ενδεικτικά ... το ακατάλληλο κατάλυμα ... η μόνιμη αλυσόδεση ... πρόκειται για αυτεπαγγέλτως διωκόμενο έγκλημα ...και η τήρηση της αυτοφώρου διαδικασίας κρίνεται αναγκαία... οι αστυνομικοί της ΕΛΑΣ...εφόσον πρόκειται για αυτόφωρο κακούργημα ή πλημμέλημα ...υποχρεούνται στις αναγκαίες προανακριτικές ενέργειες για τη βεβαίωση των αξιοποίνων πράξεων...*».

Αναφορικά με την υπ' αριθμ. 7772/17-2-26 απόφαση της Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδας, με την οποία απορρίφθηκε η προσφυγή των φιλοζωικών σωματείων κατά της υπ' αρ. 461/2025 απόφασης του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Βόλου, η Αρχή επισημαίνει τα ακόλουθα:

- **Η από 15/12/25 με αρ. 461/2025 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Βόλου, με την οποία εγκρίθηκε η αδειοδότηση λειτουργίας των εκδηλώσεων, έχει αναδρομική ισχύ από την 1/12/25, με βάση την ημερομηνία γνωμάτευσης του αρμόδιου κτηνιάτρου. Ωστόσο, κατά γενική αρχή του διοικητικού δικαίου οι κανονιστικές πράξεις δεν έχουν αναδρομική ισχύ, δηλαδή τα έννομα αποτελέσματά τους δεν μπορούν να ανατρέξουν σε χρόνο προγενέστερο από την έκδοση τους**[1]. Πέραν, όμως, των ανωτέρω, η λήψη της προσβαλλόμενης απόφασης του Δημοτικού Συμβουλίου τη συγκεκριμένη ημερομηνία (15/12/25) περιόρισε όχι μόνο τη δυνατότητα εμπρόθεσμης άσκησης προσφυγής ενώπιον της αρμόδιας Αποκεντρωμένης Διοίκησης, αλλά και την έτι περαιτέρω δυνατότητα εμπρόθεσμης εξέτασής της από αυτήν. **Τα ανωτέρω, κατά την Ανεξάρτητη κρίση της Αρχής, δεν συνιστούν ορθή διοικητική πρακτική εκ μέρους του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Βόλου** .
- **Η απόφαση της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Θεσσαλίας και Στερεάς Ελλάδος εκδόθηκε στις 17/02/26, ήτοι σε χρόνο που είχε λήξει η διάρκεια των εκδηλώσεων για τις οποίες εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση και για τον λόγο αυτό δεν κρίθηκε επί της ουσίας το κρίσιμο ζήτημα της νομιμότητας της ως άνω απόφασης του Δημοτικού Συμβουλίου Βόλου**. Συνεπώς, σύμφωνα με τα προαναφερόμενα, όχι μόνο δεν αξιολογήθηκε η νομιμότητα της έκθεσης των ιπποειδών κατά τον κρίσιμο χρόνο πραγματοποίησής της έκθεσης ζώων στη Χριστουγεννιάτικη φάτνη, αλλά **κυρίως παρέχεται η δυνατότητα για την εκ νέου δημιουργία παρόμοιων καταστάσεων κατά την επόμενη εορταστική περίοδο των Χριστουγέννων του 2026.** Περαιτέρω, με την εν λόγω απόφαση δεν αξιολογήθηκε **η παραβίαση των δικαιωμάτων των ιπποειδών που εκτέθηκαν επί τριάντα οκτώ (38) ημέρες εντός χριστουγεννιάτικης φάτνης για την ψυχαγωγία των πολιτών**, σε συνθήκες που δεν άρμοζαν στην ευζωία των ζώων, για την τήρηση της τοπικής παράδοσης.
- Επισημαίνεται δε ότι, **η απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου** για «...*τήρηση της τοπικής παράδοσης όπως ο νόμος ορίζει...*», **αφενός δεν αναφέρει σε ποια νομοθετική διάταξη προβλέπεται η συγκεκριμένη έννοια, αφετέρου**

[1] Επαμεινώνδας Π. Σπηλιωτόπουλος, Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, Τόμος 1, 13η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 117.

επικαλέστηκε μια έννοια γενική και αόριστη (τήρηση της τοπικής παράδοσης) για τη δημιουργία μιας κατάστασης που αποτελεί παθητική κακοποίηση των συγκεκριμένων ζώων, σύμφωνα και με τις διαπιστώσεις της Ειδικής Γραμματείας για την Προστασία των Ζώων Συντροφιάς. Επιπλέον, η χρήση ζώων για τις ανάγκες χριστουγεννιάτικης φάτνης δεν αποτελεί στοιχείο τοπικού πολιτισμού, αφού σύμφωνα με τις διατάξεις του άρ. 75 του Ν. 3852/10 στις αρμοδιότητες των Δήμων ανήκει «*Η εφαρμογή πολιτικών για την ανάδειξη και προστασία του τοπικού πολιτισμού…*», ενώ και σύμφωνα με το άρθ. 2 του ν. 3028/02: «*…ε) Ως άυλα πολιτιστικά αγαθά νοούνται εκφράσεις, δραστηριότητες, γνώσεις και πληροφορίες, όπως μύθοι, έθιμα, προφορικές παραδόσεις, χοροί, δρώμενα, μουσική, τραγούδια, δεξιότητες ή τεχνικές που αποτελούν μαρτυρίες του παραδοσιακού, λαϊκού και λόγιου πολιτισμού.*». Ωστόσο στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας δεν ευρέθη σχετική καταχώρηση (λειτουργία χριστουγεννιάτικης φάτνης με την έκθεση ζώων στο Δήμο Βόλου, αλλά ούτε και σε κάποιον άλλο Δήμο)[2].

- Επίσης το θεσμικό πλαίσιο για την προστασία των ζώων προβλέπει την αντιμετώπιση όλων των μορφών κακοποίησης των ζώων, μεταξύ των οποίων και της παθητικής κακοποίησης. **Η διοίκηση οφείλει να εφαρμόζει το εν λόγω θεσμικό πλαίσιο και σε κάθε περίπτωση η προστασία των ζώων θα πρέπει να έχει προτεραιότητα στις αποφάσεις και πράξεις των αρμόδιων οργάνων, δεδομένου ότι η ευζωία των ζώων εξαρτάται πλήρως από αυτές. Επισημαίνεται, επιπροσθέτως, ότι δεδομένης της εξάρτησης των ζώων από τον άνθρωπο, οι αποφάσεις και ενέργειες της διοίκησης θα πρέπει να εμφορούνται από την ενσυναίσθηση για την ευζωία των ζώων και τις ηθικές αξίες μιας πολιτισμένης κοινωνίας που αποδίδει δικαιώματα στα έμβια όντα.**

Κατόπιν των ανωτέρω, και καθώς η Αρχή -στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς της σύμφωνα με το άρθ. 38 του Ν. 4830/21 για την προστασία των δικαιωμάτων των ζώων συντροφιάς- έχει επιληφθεί συναφών υποθέσεων αναφορικά με την προστασία των ιπποειδών, επιφυλάσσεται να προτείνει συγκεκριμένες νομοθετικές και οργανωτικές προτάσεις αναφορικά με την αυστηροποίηση του νομοθετικού πλαισίου για τη δυνατότητα συμμετοχής των ζώων σε εκδηλώσεις στο πλαίσιο τήρησης λαϊκών ή τοπικών παραδόσεων. Επίσης, είναι κρίσιμο να αξιολογηθεί το ζήτημα της, κατά προτεραιότητα, εξέτασης των διοικητικών προσφυγών σε περιπτώσεις που εκκρεμούν προς εξέταση ζητήματα προστασίας ζώων. Καταλήγοντας, θα θέλαμε να σας υπενθυμίσουμε ότι η Αρχή, με το υπ' αρ. πρωτ. 47/13-9-2021 έγγραφό της, είχε τονίσει ότι κρίνεται αναγκαία η πρόβλεψη άμεσων κυρώσεων, ανά περίπτωση παράβασης και για τους δήμους, που αποδεδειγμένα δεν προβαίνουν στις απαιτούμενες ενέργειες που διασφαλίζουν την ευζωία των ζώων συντροφιάς[3].

---

[2] Άλλωστε στις προϋποθέσεις για την εγγραφή ενός στοιχείου άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας περιλαμβάνεται, μεταξύ άλλων, «*…η επιτέλεσή του να σέβεται όλα τα έμβια όντα (να μην περιλαμβάνει, λ.χ. κακοποίηση ζώων*»

[3] https://www.synigoros.gr/el/category/despozomenaadespota-zwa/post/epishmanseis-epi-toy-sxedioy-nomoy:-neo-plaisio-gia-eyzwia-twn-zwwn-syntrofias-programma-argos

Παραμένουμε στη διάθεσή σας για κάθε διευκρίνηση και συνεργασία.

Με τιμή

Δάφνη Φιλιππάκη
Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη

Επισυνάπτεται το σύνολο της υπηρεσιακής αλληλογραφίας

Κοινοποίηση:

1.Εισαγγελέα Προστασίας Ζώων
animal.prot@eispa.gr

2. Εισαγγελία Πρωτοδικών Βόλου
eisprotvolougramm@eisaggeliaprotodikon-volou.gov.gr
(για συσχέτιση με την υπ' αριθμό ΑΒΜ: Α25-4361 από 5.12.2025 παραγγελία του Εισαγγελέα Πρωτοδικών Βόλου)

3. Δήμος Βόλου
mayor@volos-city.gr

4. Γενική Περιφερειακή Αστυνομική Διεύθυνση Θεσσαλίας
gadpthessalias@hellenicpolice.gr

5. Διεύθυνση Αστυνομίας Μαγνησίας
admagnisias@hellenicpolice.gr

6. Αστυνομικό Τμήμα Βόλου
atvolou@astynomia.gr

7.